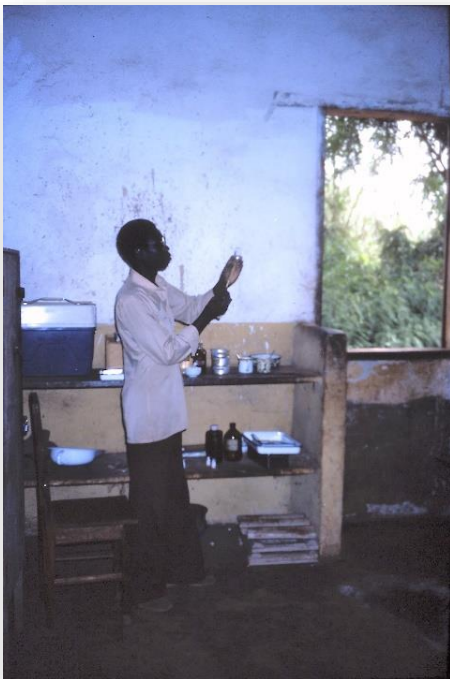

28. Vaccinaties: valkuilen en successen

In Nederland is er nu veel te doen over de vaccinaties tegen het covid19-virus. Dit doet mij weer denken aan het vaccineren in de dorpen rondom Batouri. Al tijdens de tropencursus die ik vóór mijn vertrek naar Kameroen volgde bij het Tropeninstituut in Amsterdam, werd mij duidelijk dat het vaccineren in warme en arme streken in de wereld heel wat anders is dan op het goedlopende consultatiebureau voor baby's en kleuters waar ik in Nederland had gewerkt. Vooral het belang van de zogenaamde 'koude keten' is mij bijgebleven: Eén stroomstoring, als er al elektriciteit is, en je hele voorraad in de koelkast kan worden vernietigd. En hoe zorg je voor een goede planning van de opeenvolgende vaccinaties, om ervoor te zorgen dat er tijdig voldoende antistoffen worden aangemaakt?

De *Médecine Préventive* in Batouri verstrekt de vaccins aan ons equipe. Samen met Dieudonné vertrek ik 's morgens al vroeg, nog voordat de deuren van de M.P. opengaan, naar de dorpen. Van de arts krijg ik toestemming om de benodigde vaccins in mijn eigen koelkast, verstrekt door SNV, tussen mijn groente, vis en vlees, te

Dieudonné bereidt de vaccinaties voor

Het uitkoken van spuiten en naalden in mijn eigen keuken

bewaren. Dat gaat goed, want Batouri beschikt in die tijd nog over een prima elektriciteitsvoorziening. Met een grote generator wordt er elektriciteit opgewekt, en iedereen die het kan betalen heeft een stroomaansluiting. Maandelijks betaal ik de toch wel flinke rekening, want alle kleding moet gestreken worden, bij het plaatselijke kantoor van de Sonel.

In 2021 is de situatie in Batouri een stuk slechter. Sinds de jaren 90 is er nl. een nieuwe stroomvoorziening, gevoed vanuit Bertoua, de provinciehoofdstad. Er zijn echter altijd tekorten, dus óf Bertoua heeft stroom, óf Batouri. En wanneer er tijdens een storm de stroomkabels langs de doorgaande weg door omgevallen bomen worden beschadigd, is de stroom uren of zelfs dagenlang verstoord. Reden waarom soeur Susanne van het *Centre de Santé Père Henri* tegenwoordig heel blij is met haar zonnepanelen, waarmee zij er zeker van kan zijn dat haar koelkast altijd de juiste temperatuur heeft.

We starten elk jaar met een vaccinatiecampa­gne in dorpen, waar al goed wordt samengewerkt met de bevolking. Het is een hele planning, om alle dorpen drie maanden achter elkaar te bezoeken. Baby's en kleuters krijgen drie gecombineerde difterie-, kinkhoest- en tetanusin­jecties. Het poliovaccin krijgen ze via een paar druppeltjes in het mondje. En de zwangere vrouwen krijgen een tetanusvaccinatie om naveltetanus bij de pasgeborene te vermijden.

Onze eerste stap is de dorpelingen bij elkaar roepen, om hen bekend te maken met het nut van vaccinaties. Er moet heel wat scepsis worden overwonnen, want voorkómen van ziekte is nog een vrij onbekend fenomeen bij de dorpelingen. Als voorbeeld van preventie nemen we het gebruik van een groot bananenblad boven je hoofd, als paraplu, om tijdens een regenbui droog te blijven. De kinderen zijn pas voldoende beschermd na drie vaccinaties, het vergt dan ook heel wat overredingskracht om hen drie keer te laten komen voor de prik. Een voordeel is dat de bevolking, tijdens de Franse tijd, al heeft kennisgemaakt met 'piqûres' als medicijn bij ziekte.

Zo'n prik heeft voor hen iets magisch en daar zijn ze wel nieuwsgierig naar.

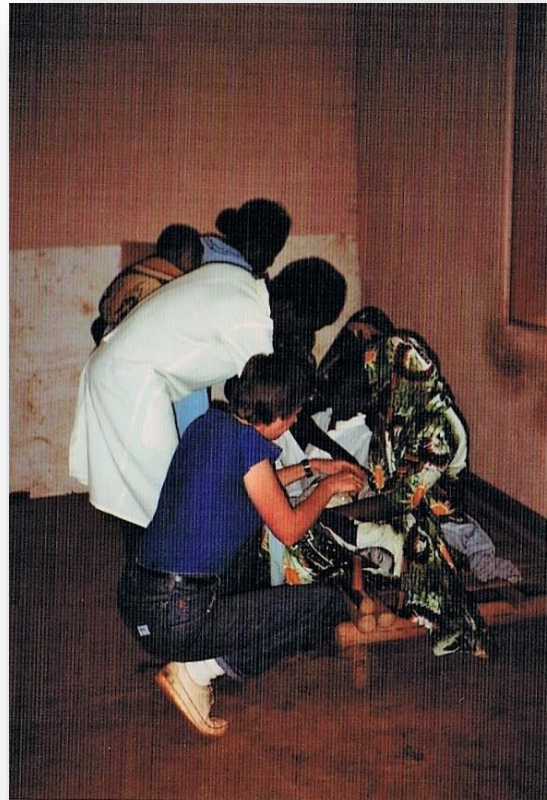
We drukken de moeders op het hart, om de kinderen vóór de injectie goed met zeep te wassen, want desinfecterende alcohol is niet altijd voorradig. Eén keer gaat het mis en krijgt een kindje een infectie op de insteekplaats. Het hele dorp is in rep en roer. Door uitgebreid in gesprek te gaan met de ouders en het vergoeden van een antibioticakuurtje, wordt het

vertrouwen in de vaccinaties gelukkig weer hersteld. Ook het daadwerkelijke vaccineren kent de nodige hobbels.

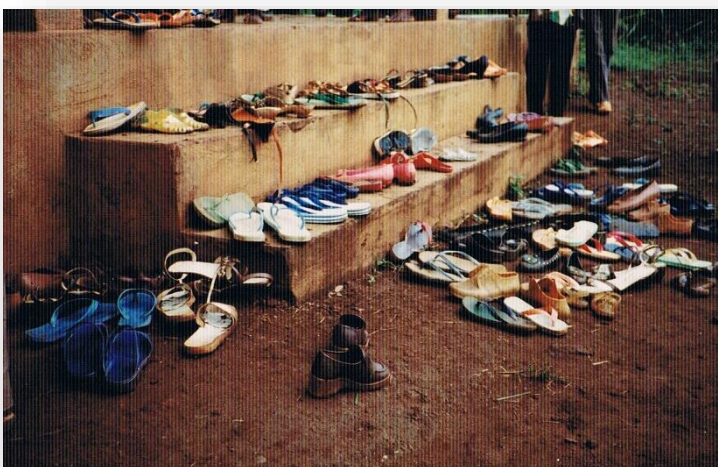
Uit de brief van 23 augustus 1983:

'Ik ben druk met de vaccinatiecampa­gne, maar in de 2 dorpen waar we vandaag waren, had de dorps-chef verzuimd om de mensen onze komst aan te kondigen. Dus was er maar een handjevol mensen en dat is bijna niet in

te halen, zó vol is ons programma'.

Kleuters en baby's krijgen een vaccinatie toegediend

Allemaal de schoenen en slippers uit, voordat je de dispensaire in mag

Ook in april 1984 gaat het mis:

“s Morgens bleek mijn collega te ziek om op zijn benen te staan. Dus heb ik hem maar even naar de dokter gebracht, want die komt echt niet aan huis. Met 1,5 uur vertraging ben ik toch maar naar het dorp vertrokken, waar ze de afspraak niet goed hadden begrepen, dus er was niemand te vinden. 80 km voor niets gereden, en een nieuwe afspraak achtergelaten. Om die dingen maak ik me echter al lang niet druk meer, anders kun je wel opstappen. Volgende keer beter. Het is een heel langzaam proces. Zo heb ik dus ook berekend, dat van de gevaccineerde kinderen, slechts 23% volledig is gevaccineerd. Een droevig resultaat, als je bedenkt hoe we ons er voor hebben ingespannen. Maar we gaan gewoon door’.

Ook in oktober 1985 zijn we er maar wat druk mee, en kregen we zowaar hulp:

‘Verder ben ik zoals altijd druk aan het werk. Het is heel moeilijk om het werktempo te vertragen, er is altijd wel wat. Ik ben weer met vaccineren begonnen, in de dorpen die hun goede wil hebben getoond, als ‘aanmoedigingsprijs’. Er is een ander equipe aan de slag gegaan, dat de andere dorpen (waar wij niet werken) vaccineert. Gisteren trokken ze er weer

Soms is er een zgn. Caterpillar in de buurt, als reddende engel, om de weg weer vrij te maken

op uit, met een ontzettend oude Landrover. Ze hadden er 60 liter benzine ingegooid, maar op de terugweg stonden ze zonder benzine. Uitgerekend komt het er op neer, dat hij 1 op 2 rijdt! Dan zijn de budgetten snel op en geld voor goed onderhoud van de wagens is er niet. Gisterenavond om 9 uur stonden ze voor mijn deur, of ik ze alsjeblieft thuis wilde brengen en de auto op wilde halen. Dat kun je natuurlijk niet weigeren. En dan te bedenken dat ze maar 15 personen hadden ingeënt,

vanwege de regen waren er niet meer mensen op komen dagen. Kun je nagaan hoe moeilijk het hier werken is’.

En in november 1985:

‘Er is weer heel wat gebeurd sinds mijn laatste brief. Ik ben drie weken op ‘vakantie’ geweest binnen Kameroen, met mijn vriend. Naar zijn dorp, waar hij zelf een huis bouwt, wat hier een bewonderingswaardige zaak is, op 700 km van je woonplaats, met weinig transport- en geldmiddelen en werklui die je beduvelen als je niet in de buurt bent. Het was een hele onderneming. Het is nu regentijd en het regent zó ontzettend veel, dat de wegen onbegaanbaar zijn geworden. Onderweg naar Yaoundé hebben we 12 uur gedaan over een afstand van 330 km. Verscheidene keren hebben we in de modder vastgezeten, of je kon niet verder omdat omgeslagen, of in de modder weggezakte vrachtwagens de weg blokkeerden. Voor geld willen de dorpelingen je dan wel uit de modder helpen. Ik zag eruit, onder de

modder! Maar dat was slechts het begin. In Ebolowa begonnen de douanebeambten moeilijk te doen, ik moest een papier tonen wat ik helemaal niet bij me hoef te hebben. Ze wilden de auto in beslag nemen, wat we weigerden. Uiteindelijk namen ze genoegen met de autopapieren en toen begon de ellende pas goed. De douane-chef was plotseling met de noorderzon vertrokken, hij had de sleutels van het bureau meegenomen. Ik ben heen en weer naar Yaoundé gegaan om de SNV-directeur te raadplegen. Die gaf me een brief mee voor het provinciehoofd om de zaak te regelen. Toen de bewuste man terug was, bleek dat hetgeen hij van mij wilde weten, op de autopapieren zelf stond... Alles bij elkaar hebben we 2 weken nodig gehad om de zaak te regelen. Ik ben vermoeider teruggekomen dan ik ben vertrokken, maar het was verder wel gezellig, even eruit.

Maar door alle vertragingen kwam ik 3 dagen te laat thuis. De elektriciteit was daardoor afgesloten want de rekening was niet op tijd betaald. Het gevolg was, dat de vaccins in de koelkast (480 stuks!) allemaal bedorven zijn, een hele schadepost in een land waar toch al niet genoeg vaccin is!

In december 1986, vlak voor mijn definitieve vertrek uit Batouri, wordt de 1e Nationale vaccinatie-dag

gehouden. *Unicef* organiseert deze dag in samenwerking met het *Ministère de la Santé*. Het ambitieuze doel: heel Kameroen in 1 dag vaccineren.

Daartoe worden alle dienstauto's van andere overheidsorganisaties geconfisqueerd, en gaan er vele equipes op pad. Het doel is prachtig, maar de praktijk is minder fraai:

'Ik vond het zeer teleurstellend om te zien

dat het personeel van de dienst heel weinig geïnteresseerd was. Het zegt hen niets wanneer het niet loopt, en ik me maar druk maken! De volgende keer, op 11 januari, doe ik precies wat ik móet doen, maar ook niets meer dan dat. Waar ben je nog voor in de weer als het ze zelf niets interesseert? Maar ja, na 2 dagen pak je de moed maar weer bij elkaar en ga je vrolijk verder!'

Vorbereiding van de 1e Nationale vaccinatiedag op de Médecine Preventive

Ik heb me vaak het hoofd gebroken over dit gebrek aan motivatie. Allereerst is het personeel over het algemeen niet afkomstig uit de regio. Batouri is een achtergebleven gebied, zonder voldoende 'eigen', goed opgeleide verpleegkundigen. En voor de eigen groep, de stam waartoe men behoort, loopt men altijd een stapje harder dan voor een andere. Daarbij kwam, dat er onvoldoende materialen waren. Ieder equipe kreeg slechts een handvol spuit en naalden, om alle dorpelingen langs een piste (= de weg), mee te vaccineren. In een tijd waarin er alarmerende berichten kwamen over een nieuwe ziekte, aids zo bleek later, moest men

meerdere mensen vaccineren met dezelfde naald!! Terug in Nederland heb ik, samen met een collega, bij *Unicef Nederland* een klacht ingediend over deze onverantwoordelijke manier van werken. Ook werd het toch al slecht betaalde personeel niet extra betaald voor het werken op zondagen. En werken 'en brousse', waar je vies wordt en waar geen voorzieningen zijn zoals bv. een toilet, daaraan heeft de gemiddelde *fonctionnaire* pas écht een broertje dood. Alles bij elkaar is dat toch maar moeilijk te begrijpen voor ons, Nederlandse verpleegkundigen. Maar ontwikkeling gaat over het bewust maken van mensen, over hoe zij hun situatie en die van landgenoten kunnen verbeteren, en daarvoor is een lange adem vereist. Toch blijken al onze inspanningen niet zonder succes. Anno 2021 is de vaccinatiegraad in Afrika met sprongen vooruit gegaan en is polio zelfs helemaal uitgebannen. De kindersterfte is in Kameroen mede daarom flink gedaald en dat betekent, dat het land nu een zeer jonge bevolking heeft.

Ria Verbeek
©Terug naar Batouri
Februari 2021